

**BMT-nin İqlim Dəyişmələri
üzrə Çərçivə
Konvensiyasının Tərəflər
Konfransının 29-cu
sessiyası**

tətlər"də öz əksini tapmışdır. 2021-ci il mayın 3-də isə ölkə başçısı "Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərində "yaşıl enerji" zonasının yaradılması ilə bağlı tədbirlər haqqında" Sərəncam imzalamışdır. Dövlət başçısı bu ərazilərdə "yaşıl enerji" zonasının yaradılması ilə əlaqədar müvafiq konsepsiyanın və baş planın hazırlanması üçün ixtisaslaşmış beynəlxalq məsləhətçi şirkətin cəlb edilməsi məqsədilə 2021-ci ilin dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmuş Prezidentin Ehtiyat Fondundan Energetika Nazirliyinə 1 milyon 391 min 40 ABŞ dollarının manat ekvivalenti məbləğində vəsait ayrılmasını qərara almışdır. Beləliklə, yaxın gələcəkdə Qarabağ bölgəsi "yaşıl enerji" zonası kimi

millikdə, Qarabağın dağlıq ərazilərində külək enerjisinin potensialı 300-500 meqavat kimi qiymətləndirilir.

Bu yerlər həm də su ehtiyatlarının zənginliyi ilə seçilir. Azərbaycanın yerli su ehtiyatlarının 25 faizi məhz həmin ərazilərdə formalaşır ki, burada 14 çay və 9 su anbarı mövcuddur. Məsələn, Kəlbəcər və Şuşada zəngin termal su ehtiyatları var. Gələcəkdə qarşıda dayanan vəzifələrdən biri də termal mənbələrdən enerji məqsədli istifadənin mümkünlüyü-

Dünyada baş verən qlobal iqlim dəyişmələri nəticəsində "yaşıl enerji"yə maraq xeyli artıb. Bu məqsədlə bir çox dövlətlər artıq ətraf mühitin qoruması üçün bərpaolunan enerji mənbələrindən istifadə edir. Azərbaycanda da zəngin enerji potensialları mövcuddur.

Qarabağ "yaşıl enerji" məkanına çevrilir

COP29
Baku
Azerbaijan

Beynəlxalq Bərpa Olunan Enerji Agentliyinin hesabatına görə, Azərbaycanda bərpaolunan enerji mənbələrinin qoyuluş gücü 1 291 meqavat olub ki, bu da ümumi gücün 17 faizini təşkil edir. "Yaşıl enerji" mənbələrindən elektrik enerjisi istehsalı isə ümumi istehsalın 7,3 faizini təşkil edib. Ölkəmizin bərpaolunan enerji mənbələri üzrə potensialı 27 min meqavat həcmində qiymətləndirilir. Külək enerjisi potensialı 3 min meqavat, günəş enerjisi potensialı 23 min, bioenerji potensialı 380, dağ çayları üzrə potensial isə 520 meqavat həcmindədir. Bərpaolunan enerji mənbələrindən istifadənin genişləndirilməsinin Prezident İlham Əliyev tərəfindən prioritet vəzifə olaraq irəli sürüldüyü və 2030-cu ilədək elektrik enerjisinin qoyuluş gücündə payının 30 faizə çatdırılmasının hədəf kimi müəyyənləşdirildiyi nəzərə alınmaqla bu istiqamətdə mühüm işlər görülür. İşğaldan azad edilmiş torpaqlarda böyük enerji potensialı mövcuddur. Bu gün Qarabağ "yaşıl enerji" zonasına çevrilir. Hələ 2020-ci ilin yekunlarına həsr olunan müşavirədə dövlətimizin başçısı işğaldan azad edilmiş ərazilərdə "yaşıl enerji" zonasının yaradılması ilə bağlı qarşıya mühüm vəzifələr qoyulduğunu bildirmişdir. Bu məsələ "Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Priori-

dünya üçün bir nümunə olacaq. Həminin 2022-ci il 17 dekabr tarixində Buxarestdə "Azərbaycan Respublikası, Gürcüstan, Rumıniya və Macarıstan hökumətləri arasında "yaşıl enerji"nin inkişafı və ötürülməsi sahəsində strateji tərəfdaşlıq haqqında Saziş" imzalandı. Bu saziş Azərbaycanın dünyanın enerji təhlükəsizliyinin təminatında oynadığı rolun göstəricisidir.

Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun əlverişli coğrafi şəraiti və iqlim xüsusiyyətləri, burada bərpaolunan enerji mənbələrindən, o cümlədən günəş, külək və su resurslarından geniş istifadəyə münbit zəmin yaradır. Bu baxımdan, böyük potensiala malik Qarabağın cənub düzənlik hissəsi - Füzuli, Cəbrayıl, Zəngilan rayonları Naxçıvan Muxtar Respublikası ərazisindən sonra yer səthinə düşən günəş radiasiyasının miqdarına görə ikinci yerdə dayanır. Burada bir kvadratmetr üfqi səthə düşən günəş radiasiyası ildə 1600-1700 kilovat/saat təşkil edir. Bu ərazilərin ümumi günəş enerjisi potensialı 3000-4000 meqavatdır. Ərazidə ölçü müşahidə stansiyalarının quraşdırılması yolu ilə potensialın daha dəqiq hesablanması həyata keçiriləcək. Günəş enerjisinin istifadəsinin üstünlüyü həm də ondadır ki, günəş qurğuları işləyən zaman "pərnək effekti" yaranmır, havanın çirklənməsi baş vermir, istilik aşağı atmosfer qatlarına yayılmır. Bu da ekoloji baxımdan olduqca əlverişli və faydalıdır.

İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə, eyni zamanda külək enerjisi istehsal etmək mümkün olacaq. Çünki regionun dağlıq hissəsində 100 metr hündürlükdə küləyin orta illik sürətinin saniyədə 7-8 metr olduğu geniş ərazilər mövcuddur. Kəlbəcər və Laçın rayonlarının Ermənistanla sərhəd ərazilərində küləyin orta illik sürəti saniyədə 10 metrə çatır. Ümu-

nü tədqiq etməkdir. Yeraltı, yerüstü təbii sərvətlərlə zəngin Qarabağ bölgəsi bir müddət sonra dünyanın ən münbit enerji məkanlarından birinə çevriləcək. Azərbaycan dövləti artıq bu istiqamətdə mühüm addımlar atıb. Görülən işlər yüksələn xətlə davam edir. Bu yerlərdə həm də daş kömür yataqları da mövcuddur. Tərtər rayonunun Çardaqlı kəndi 8,5 milyon ton daş kömür ehtiyatına malikdir.

Azərbaycan təbii-coğrafi mövqeyi, relyefi, iqlim şəraiti, günəş, torpaq, külək, su, biokütlə təbii enerjiyaratma potensialı baxımından olduqca zəngindir. Gələcəkdə ölkəmizdə ekoloji cəhətdən təmiz alternativ və bərpaolunan enerji mənbələrindən düzgün və səmərəli istifadə edilməsi onu dünyada geniş enerji mənbəyi kimi də tanıdacaq. Hələ illər öncə ulu öndər Heydər Əliyev alternativ enerjinin ölkəmizdə Azərbaycanda inkişaf perspektivlərini yüksək qiymətləndirərək deyirdi ki, Azərbaycan da günəş, külək və su enerjisinin ehtiyatları böyükdür, amma bunların əsl inkişafı 30-40 ildən sonra baş verəcək və həmin dövrdən sonra alternativ enerji respublikanın yanacaq-enerji balansında mühüm rol oynayacaq. Müdrik rəhbərin uzaqgörənliklə dediyi sözlər bu gün öz bəhrəsini verir. Azərbaycan dünyada həm də zəngin potensiala malik "yaşıl enerji" ölkəsi kimi tanınır.

Ramidə YAQUBQIZI,
"Respublika".